

ارج نامه حبیب لغمانی

سید علی آل داود

آل داود، علی، ۱۳۳۱ -

ارج نامه حبیب یغمایی / تألیف و تدوین علی آل داود - تهران: مرکز پژوهشی میراث مکتوب، ۱۳۸۵.
۳۶۴ ص.: مصور، جدول، نمونه - (میراث مکتوب: ۱۳۹: ارج نامه ها: ۱)

ISBN 964-8700-17-6

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

ESSAYS IN HONOR OF ḤABĪB YAGHMĀT

ص. ع. لاتینی شده:

کتابنامه: ص. ۴۵۷ - ۴۶۴: همچنین به صورت.

نمایه.

۱. یغمایی - حبیب، ۱۲۸۰ - ۱۳۶۳ - نقد و تفسیر. ۲. یغمایی، حبیب، ۱۲۸۰ - ۱۳۶۳ - نقد و تفسیر.

۳. نویسندگان ایرانی - قرن ۱۴. ۴. ادبیات فارسی. الف. مرکز پژوهشی میراث مکتوب.

ب. عنوان.

۸۶۸/۲۶۲

PIR ۸۲۲۲ / ۸۶ غ

۳۶۲۹۹ - ۸۴ م

کتابخانه ملی ایران

ارج نامه حبیب یغمایی

تألیف و تدوین: سید علی آل داود

ناشر: میراث مکتوب

مدیر تولید: علی اوجی

حروفچین و صفحه‌آرا: گنجینه

چاپ اول: ۱۳۸۵

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۶۴ - ۸۷۰۰ - ۱۷ - ۶

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: رویداد

نشانی ناشر: تهران، ش. پ: ۱۳۱۵۶۹۳۵۱۹

تلفن: ۶۶۴۰۶۲۵۸، ۶۶۴۹۰۶۱۲، دورنگار: ۶۶۴۰۶۲۵۸

E-mail: tolid@MirasMaktoob.ir

http://www. MirasMaktoob.ir

بسم الله الرحمن الرحيم

دریایی از فرهنگ پرمایه اسلام و ایران درخشان ملی غلیظی موج می زند. این نموده حقیقت کارنامه دانشمندان و نوابع بزرگ هویت نامده ما ایرانیان است. برعمده هرنسلی است که این میراث پراج را پاس دارد و برای شناخت تاریخ و فرهنگ و ادب و سوابق علی خود به احیا و بازسازی آن اهتمام ورزد.

بایده کوششی که در سالهای اخیر برای شناسایی این ذخایر مکتوب و تحقیق و تبیین در آنها انجام گرفته و صد ها کتاب و رساله از شنید آثار یافته هنوز کار نگارنده بسیار است و هزاران کتاب و رساله غلیظی موجود در کتابخانه ملی و خراج کشور شناسانده و منتشر شده است. بسیاری از متون نیز اگرچه بارها طبع رسیده منطبق بر روش علمی نیست و تحقیق و تصحیح مجدد نیاز دارد.

احیاء کتب و رساله های غلیظ و طیفی است بر روش محققان و مؤسسات فرهنگی. مرکز پژوهشی میراث مکتوب در راستای این هدف در سال ۱۳۷۴ بنیاد نهاده شد تا با حمایت از کوشش های محققان و محققان، و با مشارکت نامشده ان، مؤسسات علمی، اشخاص فرهنگی و علاقه مندان به دانش و فرهنگ سعی در نشر میراث مکتوب داشته باشد و مجموعه ای از شنید از متون و منابع تحقیق را به جامعه فرهنگی ایران اسلامی تقدیم دارد.

افزون بر وظایف یاد شده، مرکز پژوهشی میراث مکتوب برعمده خود می داند که به منظور شناساندن و معرفی نام آوران عرصه تحقیق و پژوهش در متون کهن، کوشش های لازم را مبذول دارد. از این رو شاخه ای از آثار و خود را تحت عنوان «ارج نامده» به بزرگداشت دانشمندان برجسته حوزه تصحیح متون و کتاب شناسی و فهرست نویسی اختصاص داده و در هر کتاب به معرفی و نقد آثار هر یک از این بزرگان می پردازد.

مرکز پژوهشی میراث مکتوب

فهرست مندرجات

مقدمه.....	۱۴-۱۳
فصل اول: سال شمار و زندگی نامه حبیب یغمایی.....	۷۰-۱۵
سال شمار زندگی حبیب یغمایی.....	۱۸-۱۷
زندگی نامه حبیب یغمایی.....	۷۰-۱۹
بخش (۱) از تولد تا سفر تهران.....	۲۶-۱۹
بخش (۲) سفر به تهران.....	۳۱-۲۶
بخش (۳) در عرصه سیاست و اجتماع.....	۳۵-۳۱
بخش (۴) شرکت در کنگره ها و مجامع علمی.....	۳۷-۳۵
بخش (۵) در محفل دوستان.....	۴۰-۳۷
بخش (۶) همکاری در تألیف کتب درسی.....	۴۱-۴۰
بخش (۷) عشق به زادگاه و تأسیس کتابخانه حبیب یغمایی.....	۴۵-۴۱
بخش (۸) پایان زندگی.....	۵۰-۴۵
بخش (۹) ویژگی های شخصیتی و اخلاقی.....	۵۲-۵۰
بخش (۱۰) زندگی نامه خودنوشت.....	۵۷-۵۲
بخش (۱۱) زندگی نامه خودنوشت منظوم.....	۷۰-۵۷
فصل دوم: آثار و تألیفات حبیب یغمایی.....	۱۵۹-۷۱
آثار و تألیفات.....	۸۱-۷۳
بخش اول: آثار تصحیحی.....	۸۱-۷۳

۷۴	(۱) گلستان سعدی.....
۷۶ - ۷۵	(۲) کلیات سعدی.....
۷۶	(۳) گرشاسب‌نامه.....
۷۷ - ۷۶	(۴) منتخب شاهنامه.....
۷۸ - ۷۷	(۵) ترجمه تفسیر طبری.....
۷۹ - ۷۸	(۶) قصص الانبیاء.....
۷۹	(۷) نمونه نظم و نثر فارسی.....
۸۰ - ۷۹	(۸) ابیاتی از مولانا صائب.....
۸۱ - ۸۰	(۹) غزلیات سعدی.....
۸۱	(۱۰) دیوان منوچهری دامغانی.....

بخش دوم: تألیفات ۸۷ - ۸۲

۸۲	(۱۱) جغرافیای جندق و بیابانک و شرح حال یغما.....
۸۳	(۱۲) دخمه ارغون.....
۸۳	(۱۳) فهرست مصنفات شیخ‌الرئیس.....
۸۴	(۱۴) علم قافیه.....
۸۴	(۱۵) کاروان فرهنگی از پاکستان به ایران.....
۸۵	(۱۶) واحه جندق و بیابانک یا کویرنشینان مرکزی.....
۸۵	(۱۷) فردوسی و شاهنامه او.....
۸۶	(۱۸) فردوسی در شاهنامه.....
۸۷ - ۸۶	(۱۹) خاطرات حبیب یغمایی.....
۸۷	(۲۰) رساله در شرح قصیده خاقانی.....

بخش سوم: اشعار و منظومه‌ها ۹۳ - ۸۸

۸۸	(۲۱) «مدینه پیغامبر» یا «شهر پیامبر».....
۹۰ - ۸۹	(۲۲) سرنوشت.....
۹۱ - ۹۰	(۲۳) سلام آباد.....
۹۱	(۲۴) کارنامه کرمان.....
۹۲ - ۹۱	(۲۵) دیوان اشعار.....
۹۳ - ۹۲	(۲۶) اشعار و سروده‌های پراکنده.....

بخش چهارم: یادنامه‌ها و نشر آثار دیگران.....	۹۴ - ۱۰۰
(۲۷) یادنامه تقی‌زاده.....	۹۴
(۲۸) نامه مینوی.....	۹۵
(۲۹) مقالات فروغی [درباره شاهنامه فردوسی].....	۹۵ - ۹۶
(۳۰) عامری‌نامه.....	۹۶
(۳۱) مقالات فروغی [جلد اول].....	۹۶ - ۹۷
(۳۲) مقالات فروغی [جلد دوم].....	۹۷
(۳۳) یادگارنامه حبیب یغمایی.....	۹۷ - ۹۸
(۳۴) محیط ادب.....	۹۸
(۳۵) رجال عصر مشروطیت.....	۹۹
(۳۶) نامه‌های طبیب نادرشاه.....	۱۰۰
(۳۷) سازمان آموزش عمومی در اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی.....	۱۰۰

بخش پنجم: نشریات.....	۱۰۱ - ۱۲۶
(۳۸) نامه فرهنگستان.....	۱۰۱ - ۱۰۲
(۳۹) روزنامه یغما.....	۱۰۲ - ۱۰۳
(۴۰) مجله آموزش و پرورش.....	۱۰۳ - ۱۰۵
(۴۱) مجله یغما.....	۱۰۵ - ۱۲۱
انتشارات مجله یغما و ضمائم آن (۱).....	۱۲۱ - ۱۲۵
انتشارات مجله یغما (۲).....	۱۲۵ - ۱۲۶

بخش ششم: فهرست تفصیلی مقالات.....	۱۲۷ - ۱۵۹
(۱) پژوهش‌های ادبی.....	۱۲۸ - ۱۳۴
(۲) پژوهش‌های تاریخی و جغرافیائی.....	۱۳۴ - ۱۳۸
(۳) کتاب‌شناسی و نقد کتاب.....	۱۳۸ - ۱۴۰
(۴) سرگذشت و وفیات معاصران.....	۱۴۰ - ۱۵۴
(۵) دشواری‌های مجله‌نگاری.....	۱۵۴ - ۱۵۶
(۶) مباحث اجتماعی، انتقادی و مسائل روز.....	۱۵۶ - ۱۵۹

فصل سوم: اسناد و تصاویر.....	۱۶۱ - ۲۲۳
------------------------------	-----------

فصل چهارم: شیوه تصحیح و ویرایش متون	۲۲۳ - ۲۹۷
بخش اول: شیوه تصحیح و ویرایش متون	۲۲۵ - ۲۳۰
بخش دوم: همکاری با فروغی در تصحیح متون	۲۳۱ - ۲۳۶
بخش سوم: فهرست‌نگاری و فرهنگ‌نویسی	۲۳۷
بخش چهارم: دیدگاه‌های یغمایی در تصحیح متون	۲۳۸ - ۲۵۷
نامه یغمایی به سعدی شیرازی	۲۳۹ - ۲۴۶
نمونه پیشنهادی یغمایی از تصحیح غزلیات سعدی	۲۴۷ - ۲۴۸
پاسخ سعدی به نامه سرگشاده [از کیوان]	۲۴۸ - ۲۴۹
پاسخ دشتی به نامه یغمایی	۲۴۹ - ۲۵۱
درباره چند بیت از سعدی	۲۵۲ - ۲۵۷
بخش پنجم: نامه‌ها	۲۵۸ - ۲۶۸
از نامه‌های علامه محمد قزوینی به حبیب یغمایی درباره تصحیح برخی از اشعار سعدی	۲۵۸ - ۲۶۰
از نامه‌های علامه محمد قزوینی به حبیب یغمایی در تصحیح قصیده شیخ سعدی	۲۶۰ - ۲۶۳
نقد کتاب: بخشی از نقد داستان فریدون از شاهنامه فردوسی	۲۶۳ - ۲۶۸
بخش ششم: قطعاتی برگزیده از آثار تصحیحی یغمایی	۲۶۹ - ۲۸۲
۱- غزلی از طیبیات سعدی	۲۶۹ - ۲۷۰
۲- برگرفته از نمونه نظم و نثر فارسی	۲۷۰ - ۲۷۴
۳- از ترجمه تفسیر طبری «قصه پیغامبری داود علیه السلام»	۲۷۴ - ۲۷۸
۴- از کتاب قصص الانبیاء «قصه چهل و سیم»	۲۷۸ - ۲۸۲
بخش هفتم: برگزیده مقالات انتقادی	۲۸۳ - ۲۹۷
گزیده‌ای از نقد ترجمه تفسیر طبری [دکتر مهدی محقق]	۲۸۴ - ۲۹۰
گزیده نقد نمونه نظم و نثر فارسی [دکتر غلامحسین یوسفی]	۲۹۰ - ۲۹۲
گزیده نقد قصص الانبیاء [دکتر محمدجعفر محجوب]	۲۹۲ - ۲۹۷
فصل پنجم: تحلیل و نقد آثار	۲۹۹ - ۳۳۱
بخش اول: تحلیل کلی آثار	۳۰۱ - ۳۰۸
الف. سروده‌ها	۳۰۱ - ۳۰۶
ب. نوشته‌ها	۳۰۶ - ۳۰۷

بخش دوم: نقد و معرفی آثار.....	۳۰۸ - ۳۳۱
(۱) شرح حال یغما و جغرافیای جندق و بیابانک.....	۳۰۹
(۲) گرشاسب نامه.....	۳۱۰
(۳) قصص الانبیا.....	۳۱۳
(۴) نمونه نظم و نثر فارسی.....	۳۱۵
(۵) ترجمه تفسیر طبری.....	۳۱۷
نقد مجلد اول ترجمه تفسیر طبری.....	۳۲۲
پاسخ کوتاه یغمایی به نقد دکتر رواقی.....	۳۲۷
(۶) سرنوشت.....	۳۲۸
(۷) غزلیات سعدی.....	۳۳۰

فصل ششم: بررسی آثار تصحیحی یغمایی.....	۳۳۳ - ۴۰۸
مقالات جدید در بررسی آثار تصحیحی یغمایی.....	۳۳۵
مجموعه خطی ادبی قرن هشتم [ایرج افشار].....	۳۳۶ - ۳۴۸
نکاتی درباره ترجمه تفسیر طبری تصحیح مرحوم یغمایی [دکتر علی اشرف صادقی].....	۳۴۹ - ۳۶۸
غزلیات سعدی تصحیح حبیب یغمایی [دکتر حسن انوری].....	۳۶۹ - ۳۷۷
نقدی بر شیوه تصحیح قصص الانبیا نیشابوری [دکتر محمد غلامرضائی].....	۳۷۸ - ۳۹۸

گرشاسب نامه [ابوالفضل خطیبی].....	۳۹۹ - ۴۰۸
مصاحبه با مدیران داخلی مجله یغما و خاطرات.....	۴۰۹ - ۴۱۸
خاطرات دو دوره مدیریت داخلی یغما [کمال اجتماعی جندقی].....	۴۰۹ - ۴۱۰
مصاحبه با دکتر غلامرضائی [از همکاران مجله یغما].....	۴۱۱ - ۴۱۸
خاطرات همکاری با مجله یغما [اسماعیل امین].....	۴۱۹ - ۴۲۷
نمایه عام (کسان، جایها، کتابها و نشریات).....	۴۲۹ - ۴۵۶
کتابنامه.....	۴۵۷ - ۴۶۲

مقدمه

در تابستان سال ۱۳۸۳ مرکز پژوهشی میراث مکتوب، برنامه بزرگداشت بنیان‌گذاران و نام‌آوران حوزه تصحیح متون و پیشاهنگان فهرست‌نگاری نسخ خطی را در دستور کار خود قرار داد. به این منظور پس از مشورت‌ها و تبادل نظرهای فراوان، سرانجام حدود بیست نام انتخاب و قرار گذاشته شد برای هریک کتابی تحت عنوان «ارج‌نامه» تألیف و تدوین شود.

علامه محمد قزوینی، جلال‌الدین همائی، احمد بهمنیار، عباس اقبال آشتیانی، بدیع‌الزمان فروزانفر و حبیب یغمایی در شمار این گروه‌اند. از این میان قرعه تدوین مجلد ارج‌نامه روان‌شاد حبیب یغمایی به نام نگارنده این سطور افتاد.

درباره آن مرحوم در سال‌های ۱۳۵۶ و ۱۳۷۱ دو مجلد جشن‌نامه و یادنامه هر دو به‌اهتمام و پایمردی استاد ایرج افشار در صفحات پرشمار تدوین و در معرض انتشار قرار گرفته است. اما این ارج‌نامه از نوعی دیگر است. بنا به پیشنهاد مرکز پژوهشی میراث مکتوب و مشورت و تصویب اعضای شورای علمی این مرکز مقرر شده در این کتاب صرفاً به مباحث تحقیقی پیرامون امر تصحیح متون و فهرست‌نگاری توجه و عنایت شود. جز آن، شرح حال و فهرست‌نامه مبسوط آثار هریک از این ناموران در این ارج‌نامه جای خواهد گرفت.

نگارنده به سبب خویشاوندی و آشنایی دیرین و یک دوره همکاری در مجله یغما، یادداشت‌ها و اوراق مفصل درباره مرحوم یغمایی در اختیار داشت. بخشی از این

اوراق شامل نامه‌های او به پدرش منتخب‌السادات، برادرش و کسانی از خویشاوندان و معارف خور و بیابانک است که تا به حال در جایی انتشار پیدا نکرده و کسی از آنها مطلع نبوده است. از این رو برخی از این مکتوبات را که جنبه ادبی و عمومی دارد در بخش اسناد و تصاویر خواهد آورد. جز آن زندگی‌نامه دقیقی برای وی تدوین شده و کامل‌ترین فهرست آثار، اعم از کتاب‌ها، منظومه‌ها و مقالات تدوین و گردآوری شده است، به گونه‌ای که می‌توان اثر فعلی را حاوی کامل‌ترین اطلاعات در باب مرحوم یغمایی دانست.

ابواب دیگر این اثر شامل تحلیل آثار و بررسی انتقادی شیوه تصحیح متون آن مرحوم است. غیر از همه اینها قابل توجه‌ترین بخش کتاب، مقالات ارزنده‌ای است که چند تن از اساتید و نویسندگان محقق به دعوت و درخواست نگارنده به منظور درج در این ارج‌نامه نوشته‌اند و زینت بخش فصل آخر این اثر است. در این جا باید مخصوصاً از استادان گرامی ایرج افشار، دکتر علی‌اشرف صادقی، دکتر حسن انوری و دوستان دانشمند خود دکتر محمد غلامرضایی و ابوالفضل خطیبی و نیز آقایان کمال اجتماعی جندقی و اسماعیل امین مدیران پیشین داخلی مجله یغما سپاسگزاری نمایم. تازگی‌ها و مطالب بدیع این اثر محصول فکر نامبردگان است. همچنین از مسؤولان مرکز پژوهشی میراث مکتوب خصوصاً آقای ایرانی سپاس فراوان دارم که طرح بزرگداشت بزرگان مصحح را در دستور کار مرکز قرار داده‌اند.

تهران - ۱۲ مهر ۱۳۸۴

سیدعلی آل‌داود